

LUSZTIG KÁROLY

KÁRTYAPARTI

A csata jó másfél órája dúlt, és Ernő, a községi titkár nyert, egyre csak nyert. Közben jókorákat hörpintett a kesernyés hazai vörösborból. Pista, a kolhoz könyvelője házigazdaként gondoskodott arról, hogy a kancsó ne ürüljön ki.

Ernő a sikertől még mámorosabb lett, mint a bortól. Szeme a szokottnál is jobban kidülledt, mozdulatai elbizonytalanodtak. Valójában már nem figyelte a játék menetét, szinte vaktában vette a kártyát. Látva, hogy sikere dühíti a partnereit, elégedetten heherészett.

Leginkább Jenő, a középiskola tanügyi vezetője dühöngött, arca elvörösödött a gyűlölet hevétől; ha a tekintetével ölni tudott volna, Ernő már rég holtan bukott volna a padlóra. „Ami sok, az sok – háborgott magában. – Még a kártyában is szerencséje van!” Jenő élt-halt az iskola üdvöskéjéért, a bájos-szöke biológus tanárnőért, elhalmozta kedvezményekkel. A babérokat azonban Ernő aratta le. „Vajon mit esznek rajta a nők? Hosszú az orra, szinte érinti a duzzadt felső ajkát; beszéd közben mintha az orra hegyét nyalogatná. Ráadásul – bár enyhén – még raccsol is. Mégis képes elszédíteni a fehérnépet! Én meg... Ha szemtől szembe kerülök Ilonával, minden előre elkészített szavam elpárolog... Ernő még csak nem is művelt, legfeljebb félig: betanult frázisok, hangzatos szölamok... Igaz, érti a módját, hogyan és mikor használja őket. Megfelelő időben és helyen. Minden hivatalos lében ő a kanál...”

Ernő az előtte tornyosuló halom pénzt hirtelen az asztal közepére tolt:

– Itt az egész nyeresemény – a szokásos tét ellenében! – jelentette ki diadalittasan, mintha csúfot akarna űzni a vesztesekből.

A partnerek csak némi habozás után ocsúdtak fel a váratlan ajánlat okozta meglepetésből. Álságos cselet, legalábbis furfangot sejtettek mögötte, hiszen tudták, Ernőtől bármi kitelik. Aztán mégis kotorászni kezdtek a zsebükben. Pénzük már alig volt, de a játékszenvedélyük felülkerekedett. Azt gondolták: ha a szerencse végül nekik kedvez, mindent jóvá lehet tenni. Pista a kasszából kivett összeget remélte visszaszerezni, bár tudta, hogy hamis jelentéssel leplezhetné a hiányt. „Csakhogy visszanyerni mindent, és még ráadásnak is egy kerek összeget – jobb megoldás” – így okoskodott. Jenő a fizetése hitvány maradvékát szorongatta a kezében. Eltökélte: ha ismét veszít, kölcsönkér valamelyik módosabb szülőltől. „Nem tagadnák meg, de ez mégse kívánatos. Az ilyesminek hamar híre megy a faluban, és a tekintélyem sínylené meg...”

Jakobot, a fogyasztsági szövetkezet elnökét legkevésbé sem aggasztotta a pénz, neki mindig volt belőle elég. Ernő nagyképűsége azonban igencsak irritálta. „Ő is, akár a többi falubeli, hányszor rászorult a segítségemre. Most meg adja a nagyot! De a mai napot megkeserüli. Megleckéztetem!” – fogadkozott elszántan.

Ismét a kártyáé lett a szó. Ernő találmra húzott egy lapot a pakliból. Király, mégpedig adu! Ennél többet senki nem tudott felmutatni. Ernő végképp elvesztette józan ítélőképességét.

– Tudok egy jó viccet! – kurjantotta. – Sztálin elvesztette a pipáját. Berija húsz embert tartóztatott le miatta. Mind azt vallották, hogy ők lopták el!...

A kártyázók torkában elakadt a szó, arcuk megnyúlt. Zavartan, aggódva bámultak egymásra. Néma tekintetükben ott rebegett a kérdés: mi ez? Provokáció?!

Ösztönösen érezték: jobb hallgatni, szemernyi jelét sem adva annak, hogy odafigyelnek Ernő szavaira. Jakab tekintete kétségbeesetten cikázott ide-oda a teremben: hallotta-e más is a veszélyes viccet? De négyükön kívül senki más nem volt a helyiségben.

Ernő sietve zsebébe gyömöszölte a nyereményét, jelezve: nincs tovább – a partinak vége!

A partnerek gondterhelten széledtek szét, még csak el sem köszöntek egymástól. Féltek a másnaptól.

Jakabot igencsak feldúlta az eset. Nyugtalanul, verejtékesen hánykolódott egész éjszaka. „Rajtam ugyan nem fog ki Ernő! Tudom a kötelességem!”

Jóval a munkaidő kezdete előtt, lihegve állított be az állambiztonsági hivatalba...

Erő letartóztatása igazi szenzáció volt. Az emberek elképedtek: „Egy ilyen aktivista, minden értekezlet állandó szónoka, aki sose fogyott ki a hazafias szólamokból!...”

A kártyapartnerék sejtették, honnan fúj a szél, de hallgattak. Egyikük sem merte volna megismételni a szovjetellenes viccet.

Az ítélet nem sokáig váratott magára: húsz év büntetőtáborban...

Ernővel észak felé dübörgött a vonat. Az elítéltekkel telezsúfolt fülkében számára az ablaknál jutott hely. Elvesztette az időérzékét, olykor elnyomta az álom. Éber perceiben újra és újra átélte a végzetes kártyaparti minden mozzanatát, és korholta magát a könnyelműségéért. Egyik álmában a piros királyt látta, de a kártyalapon a király helyén Sztálin képét, a kocska kezében füstölgő pipával. Kajánul Ernő szemébe nevetett, akit az álombeli dohányfüst ébresztett fel. Erős dohányos volt, de már hosszú ideje nem jutott cigarettához. Fáradtságos mozdulatokkal tenyérenyi helyen ledörzsölte az ablaküvegről a zúzmarát és kinézett. Beleborzadt a kinti dermedt fehérségbe. Arra gondolt, a hó és jég menthetetlenül elnyeli, nyomtalanul feloldódik benne. A fülke ajtajában álló fegyveres őr kárörvendően erősítette meg félelmét: „Tajga nye maty rodnaja!”

A tajga mégsem nyelte el Ernőt. A lágerben is feltalálta magát: a parancsnokság nagyra értékelte meggyőző jelentéseit azokról a munkákról, amiket nem végeztek el. Sztálin halála után a büntetése hátralevő részét eltörölték, de szabad alkalmazottként ott tartották. Tíz év múlva, igyekezetének jutalmául rövid időre szabadságolták.

Hazaérkezése után a járási központban, ismerősei népes seregének gyűrűjében nagy derűtség közepette ismételte meg a pipás viccet. És csodák csodája: az impérium – akkor még – nem omlott össze...

*„A tajga nem édesanya!” (orosz) A szerző fordítása.